

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ**

ISSN 2307-3179 (Print)

ВІСНИК АГРАРНОЇ ІСТОРІЇ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Випуск 45-46

Київ – 2023

**ВІСНИК
АГРАРНОЇ
ІСТОРІЇ**

45-46'2023

Науковий журнал

Редакційна колегія:

М.А. Журба (*головний редактор*),
В.А. Вергунов, В.О. Доценко,
М.П. Жолоб, І.А. Коляда, С.С. Падалка,
О.В. Потильчак, В. Сукарев

**BULLETIN OF
AGRARIAN
HISTORY**

Editorial Board Members:

Zhurba M. (*Editor-in-chief*),
Dotsenko V., Koliada I.,
Padalka S., Potylchak O., Sukarev V.,
Vergunov V., Zholob M.

45-46'2023

Scientific journal

УДК 94:63(100)

В 53

DOI: 10.31392/VAN-2023.45-46

Засновники:

- Український державний університет імені Михайла Драгоманова
- Національний університет біоресурсів і природокористування України
- Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України

*Свідоцтво про державну реєстрацію:
КВ № 19525 – 9325 Р від 13.11.2012 р.*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 894 від 10.10.2022 р. журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з історичних наук (спеціальність 032 історія та археологія)

Журнал індексується в міжнародній наукометричній базі Google Scholar

Офіційна інтернет-сторінка видання:
<https://agrarian-history.com.ua>

Адміністратор сайту:

С. Діхтяр

Адреса редколегії:

03037, м. Київ,
вул. Освіти, 6, каб. 16
тел.: (097) 130-91-96;
e-mail: zholobb@gmail.com

Друкується за рішенням:

Вченої ради історичного факультету
УДУ імені Михайла Драгоманова
(протокол № 4 від 29.11.2023 р.)

Підп. до друку 06.12.2023

Формат 70 x 108 1/16.

Папір офсет. Друк. різогр.

Ум. автор. арк.: 25,25

Наклад 50 прим.

Друк: ТОВ «ТВОРИ»

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, імен та інших відомостей.

<https://doi.org/10.31392/VAN-2023.45-46.12>
УДК 37:005

ІННОВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ЧЕЛЕНДЖ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Коляда Ігор Анатолійович

доктор історичних наук, професор кафедри методології та методики
суспільних дисциплін,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
e-mail: kolyada.i.a.1968@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3802-9082>

Загребельна Ніна Іванівна

кандидат історичних наук, доцент кафедри методології та методики
суспільних дисциплін,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
e-mail: n.i.zahrebelna@npu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8620-9291>

Цейгер Ігор Васильович

студент магістратури,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ
e-mail: 19if.i.zeiher@std.npu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0001-6216-5957>

***Анотація.** У статті здійснено аналіз публікацій з питань інноваційної освіти в Україні, досліджено застосування інноваційних технологій викладання суспільних дисциплін загалом і історії України зокрема. Проаналізовано доцільність застосування інноваційних технологій у відповідності з чинними стандартами та критеріями оцінювання якості освіти, зокрема Нової української школи (НУШ). Проведена характеристика інноваційних методик навчання на прикладі широко відомих серед сучасної молоді трендів, з метою дослідження їх потенціальних можливостей для застосування в сфері освіти. Проаналізовано переваги застосування вказаних інноваційних методик з погляду компетентнісного підходу до навчання здобувачів освіти, у відповідності зі стандартами НУШ. Обґрунтована необхідність детального розгляду та вивчення фактів, подій та явищ сучасної історії України, зокрема – російсько-української війни. Охарактеризовано шляхи унаочнення та покращення мотивації здобувачів світи при вивченні вказаних тем. Висвітлено доцільність застосування інноваційних технологій при вивченні сучасної історії України. Охарактеризовано феномен «челенджу» як популярного в інтернет-середовищі формату самовираження та комунікації, виділені його основні особливості, наведені приклади. Виявлені позитивні сторони вказаного формату, приділено увагу їх обґрунтуванню та визначенню їх відповідності стандартам освіти в Україні. Аргументовано доцільність використання челенджів на уроках історії на прикладі актуальних у наші дні тем, зокрема – російсько-української війни. Наведені конкретні приклади використання челенджів в процесі вивчення сучасної російсько-української війни в закладах освіти, зокрема – надані методичні рекомендації з організації усіх етапів уроку,*

використовуючи інноваційну технологію навчання – челендж. Окреслені вектори майбутнього поглибленого вивчення та дослідження даної проблематики з метою удосконалення навчального процесу в освітніх закладах України.

Ключові слова: челендж, інноваційна освіта, інноваційні технології, методика викладання історії.

Постановка проблеми. Проблема актуалізації, доступності та сучасності освіти на сучасному етапі є одним з ключових питань в контексті дискусії щодо поліпшення якості навчання та виховання освіченої української нації в умовах реалізації концепції Нової української школи та протистояння відкритій агресії РФ проти України. Викладання історії в закладах загальної середньої освіти на сучасному етапові постає перед проблемою необхідності адаптації до вимог і викликів сучасного світу, які стрімко змінюються в умовах інформаційного суспільства з його постмодернізмом. Традиційні методи навчання історії, розроблені методичні підходи до організації освітнього процесу на уроках історії, навіть десятиліття тому, втрачають свою ефективність, особливо враховуючи реалії сьогодення, за яких навіть наймолодші здобувачі освіти постійно перебувають у вирі інформації, трендів, які змінюються чи не щодня.

За таких умов перед викладачами, вчителями, педагогами постає непросте завдання: відповідати сучасним вимогам організації освітнього процесу, залучаючи інноваційні технології навчання історії, тим самим постійно осучаснювати процес засвоєння нових історичних знань здобувачами освіти.

Саме тому одним із основних завдань сучасної історичної освіти в Україні є впровадження інноваційних підходів навчання історії, що є ключовим для забезпечення глибокого розуміння сучасності та підготовки молодого покоління українців, покоління «зумерів» та «альфа», до майбутніх викликів.

Інновації в освітньому процесі спрямовані на стимулювання інтелектуального розвитку здобувачів освіти, розширення їхнього аналітичного та критичного мислення, розвиток навичок, які будуть необхідні їм у їхньому повсякденному житті з його сучасними та майбутніми викликами. В свою чергу, одним з найбільш, як на наш погляд, форматів, який може бути використаний у процесі навчання історії, є широко відомі в мережі інтернет челенджі.

Водночас, важливим для сучасної системи історичної освіти залишається проблема ефективного засвоєння здобувачами освіти історичних фактів, подій та явищ, актуальність яких для сьогодення є найбільш нагальною. Так, однією з таких тем, цілком очевидно, є російсько-українська війна (2014 – 2023 рр.), висвітлення якої в сучасних закладах загальної середньої освіти також потребуватиме розробки методичних підходів широкого та ефективного застосування інноваційних технологій навчання історії.

Метою статті є аргументація доцільності використання челенджів на уроках історії на прикладі актуальних у наші дні тем, зокрема – російсько-української війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інноваційної освіти і залучення нових форм навчання історії в освітній процес є досить актуальною серед дослідників-методистів в Україні. Доцільність застосування інтерактивних методів навчання історії, а також аналіз широкого ряду технологій їхнього застосування висвітлено у праці О. Пометун та Л. Пироженко «Сучасний урок.

Інтерактивні технології навчання» [Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання]. Автори звертають увагу на класифікації подібних технологій та методів навчання, а також приводять конкретні приклади їх реалізації. Актуальні питання формування медіаграмотності у сучасній освіті розкрито авторами посібника «Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства» (Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенко, Р. Євтушенко, Т. Мелещенко та О. Мокрогуз) [Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства]. У цьому контексті важливим є також дослідження О. Дубініної «Використання гумору у педагогічній діяльності» [Дубініна, 2012], в якій обґрунтовано доцільність залучення технологій та методів навчання, які сприяють підвищенню емоційності у сприйнятті навчального матеріалу здобувачами освіти. Особливої уваги заслуговують роботи, автори яких висвітлюють питання використання конкретних популярних серед молоді тенденцій та трендів до освітньої діяльності. Серед них виділяємо статтю І. Коляди та Я. Камбалової «Використання медійних стендапів у процесі формування правової компетентності та медіаграмотності здобувачів освіти на уроках правознавства» [Коляда, Камбалова, 2022].

Виклад основного матеріалу. Як і будь-яка сфера життєдіяльності, сучасна освіта в Україні, будучи важливою складовою становлення індивіда, ставить перед собою цілий ряд цілей та завдань, виконання яких забезпечить гармонійний розвиток молодшого покоління сучасного українського суспільства. Усі вони є вкрай важливими, і сформульовані в концепції Нової Української Школи, в якій основний акцент зроблено на формуванні у здобувачів освіти набору важливих практичних компетентностей як складових цілого ряду освітніх компетентностей. У свою чергу, такий підхід диктує необхідність для усієї сфери освіти загалом, і вчителів історії зокрема, відповідати сучасним викликам, що постали перед українською історичною освітою в умовах інформаційних війн та викликів постмодерних підходів у соціогуманітаристиці.

Таким чином, подальший розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки, методики навчання історії дослідження, вивчення, теоретичного осмислення і практичного впровадження в освітній процес нових технологій навчання.

Сучасна школа, як влучно підкреслює І. Дичківська, вже не може орієнтуватись виключно на традиційні цілі та завдання, які стояли перед освітньою наукою у минулі роки та десятиліття тому – передавати знання, формувати у здобувачів освіти уміння та навички. Ключовими завданнями на сучасному етапі розвитку освіти в Україні є розвиток природних здібностей молоді, виховання у них вміння приймати рішення, бути ініціативними та відповідальними [Дичківська, 2004, с. 3].

Інноваційні технології навчання забезпечують можливість індивідуалізувати процес навчання. Кожен здобувач освіти має свої особливості особистості та потреби, і технології можуть допомогти врахувати їх. Крім того інноваційні технології навчання сприяють організувати освітній процес як більш захопливий та цікавий для здобувачів освіти, що підвищує їхню мотивацію до навчання. Використання відеоуроків, інтерактивних завдань, вебінарів та рольових і театралізованих ігор допомагає залучити здобувачів освіти до активної участі в освітньому процесі, підвищити їх пізнавальний інтерес до вивчення минулого. Вони можуть брати участь в різних проєктах, вирішувати складні задачі, спілкуватися з

однолітками та фахівцями з різних галузей. Це допомагає розвивати креативне та критичне мислення, комунікативні і колективні компетентності.

Осучаснення освітньої парадигми потребує необхідності аналізу популярних трендів, які набули поширення серед молоді на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства. Звичайно, в інформаційну еру на авансцену вийшла мережа інтернет. Вплив інтернету на сучасне суспільство неможливо недооцінювати. Інтернет став не тільки джерелом інформації, а й платформою для комунікації, розваг і творчості. З розвитком соціальних мереж і спільнот, в інтернеті з'явилась низка популярних молодіжних трендів, які швидко здобули популярність серед сучасного молодого покоління українців – покоління «зумерів» та «альфа».

У цій статті спробуємо розглянути і проаналізувати деякі з цих трендів і їхній вплив на молоде покоління українців шкільного віку.

Одним з найбільш популярних трендів серед молоді шкільного віку в інтернеті є використання соціальних мереж. Facebook, Instagram, Twitter, TikTok та інші платформи залучають мільйони користувачів з усього світу. Ці соціальні мережі стали не просто місцем для спілкування, а й платформою для самовираження. Сучасна молодь використовують їх для поширення своїх ідей, думок, творчості і створення особистого бренду. Платформи, такі як YouTube та TikTok, надають учнівській молоді можливість створювати власний відео контент і поділитися ним з широкою аудиторією, навіть поза межами України. Відеоблоги, танці, комедійні скетчі, музичні кавери – це лише обмежена кількість прикладів жанрів відео контенту, які стали надзвичайно популярними. Окрім цього, не можемо згадати і про меми – віртуальні образи, фрази або відео, що швидко розповсюджуються в інтернеті і стають популярними серед користувачів. Меми створюються з метою розваги і комунікації, а їхнє використання може мати іронічний, гумористичний або сатиричний характер. Меми стали не тільки частиною молодіжної культури в інтернеті, а й способом виразити свою позицію з питань політики, соціальних явищ і культурних подій [Меми війни: про що жартували українці протягом 2022 року]. Наприклад, пронована тематика мемів: «Доброго вечора, ми з України», «Привіт, крейсера «Москва»», «Оркістан», «Бункерний диктатор», «Збираємо бавовну у Чорнобаївці», тощо.

Не менш поширеним інтернет-трендом серед учнівської молоді є челендж. Челендж – з англійської перекладається як «виклик». Його принцип полягає у тому, що автори демонструють певні вміння, записують відповідний відеоролик-тікток, та запрошують друзів прийняти виклик, спробувавши повторити цю дію. Результат необхідно викласти у мережу та додати відповідний хештег. Саме за хештегом кожен охочий зможе переглянути усі подібні відео та за бажанням долучитися, завантаживши у мережу власний тематичний ролик. Сенс челенджу полягає у тому, що кожен може проявити себе і водночас об'єднати якомога більше людей. Тож для молоді це відмінний спосіб вигадати оригінальну ідею, яка захопить однолітків, а також дозволить творчо підійти до виконання самого завдання при створенні власного відео [Челендж у ТікТок: ідеї, як мотивувати школярів до навчання].

Варто відзначити, що челенджі уже давно не є прерогативою лише молодих людей та підлітків. Так, одним з найбільш популярних у всьому світі став «Айс-бакет челендж» (Ice Bucket Challenge). Цей челендж набув популярності влітку 2014 р. і мав на меті залучити увагу до хвороби аміотрофічного склерозу та збору

коштів на дослідження цієї хвороби. Основна ідея челенджу полягала в тому, що людина, яка бере участь, після певних викликів повинна була залити собі воду з льодом на голову і записати цей момент на відео. Вона потім закликала трьох інших людей зробити те саме або ж пожертвувати кошти в організацію, яка бореться з аміотрофічним склерозом. Записи з виконанням челенджу поширювались в соціальних медіа, що прискорило його популярність серед користувачів інтернету. Айс-бакет челендж дійсно став масовим явищем, залучивши увагу як пересічних людей, так і відомих знаменитостей, акторів, спортсменів та політиків, які взявши участь у цьому челенджі, посприяли швидкому збору значних коштів для боротьби з АЛС. Усього за декілька місяців було зібрано понад 100 мільйонів доларів на дослідження та підтримку хворих на зазначене захворювання [Родина Порошенка облилася крижаною водою в естафеті Ice Bucket Challenge].

Отже, челенджі є дійсно цікавим та популярним трендом в сучасному інтернет-просторі, це й зумовлює доцільність дослідження потенційної придатності челенджів для їх подальшого залучення в освітній процес, зокрема при організації навчання історії, наприклад, при вивченні актуальної та складної теми як «Російсько-українська війна (2014 – 2023 рр.)».

Одним з найбільш розповсюджених маркерів російсько-української війни (2014 – 2023 рр.), завдяки якому про мужність українських воїнів дізнався чи не увесь світ – стала славнозвісна фраза одного із захисників о. Зміїний у відповідь на вимогу російського військового корабля здаватись. Фраза дуже швидко стала вірусною, відеоролик з записаним діалогом на сьогодні має більш ніж 3,5 млн. переглядів на платформі YouTube. Прагнучи увічнити пам'ять про мужність та незламність воїнів ЗСУ, Укрпошта 12 квітня 2022 р. випустила спеціалізовану марку із графічним зображенням українського солдата, що демонструє військовому кораблю своє негативне ставлення [В Україні випустили марки «Русській воєнний корабль, іди на**й», які представив автор легендарної цитати]. Подібна практика може бути запропонована у якості челенджу при розгляді цієї теми на уроці історії України. Так, вчитель наприкінці заняття, продемонструвавши свій варіант марки, може запропонувати здобувачам освіти такий варіант домашнього завдання: обрати довільну подію, пов'язану з російсько-українською війною (2014 – 2023 рр.) і запропонувати свій проект або ідею своєї імпровізованої поштової марки. Наприклад, «Чорнобаївка – місце сили», «Buncer», «Masca згоріла і втонула», «Контрнаступ», тощо.

Такий підхід, на наш погляд, сприятиме поєднанню мотивації здобувачів освіти детально дослідити обрану ними подію із завданням підвищення засвоєності історичних подій, фактів, персоналій теми, а також створить сприятливі умови для самовираження при виконанні цього творчого завдання.

Використання челенджів, однак, не мусить обмежуватись виключно таким варіантом інноваційного підходу. Так, челенджі, як результат масової інтернет-культури, вчитель історії може поєднувати з іншими інформаційними феноменами, наприклад – мемами. Як відомо, залучення гумору до освітнього процесу є одним зі способів урізноманітнення освітнього процесу, а також ефективною формою мотивувати здобувачів освіти на засвоєння навчального матеріалу з історії України. Методист О. Дубініна, слушно зауважує, що гумор може виступати як засіб психологічної розрядки, його використання сприяє створенню творчого самопочуття

і, у кінцевому результаті, це впливає на ефективність педагогічної діяльності. Крім того, за допомогою гумору можна управляти колективним настроєм, створювати умови для виконання колективних завдань та формувати спільність серед здобувачів освіти [Дубініна, 2012, с. 93].

У рамках застосування челенджів, як освітньої інноваційної технології, здобувачам освіти може бути запропонований такий його варіант: розробити варіанти мемів, які б були пов'язані з ключовими подіями російсько-української війни (2014 – 2023 рр.). при цьому вчитель історії задає приклад такої діяльності, пропонуючи свій мем для обраної події. На першому етапі він пропонує здобувачам освіти розробити проекти своїх мемів до обраної події. Другим етапом організації освітнього процесу є завдання здобувачам освіти розробити свої меми на самостійно обрані події російсько-української війни (2014 – 2023 рр.). Такий формат завдання може передбачувати і елемент змагання: найбільш дотепний мем може бути розміщено на фейсбук сторінці навчального закладу або на сторінці в інстаграмі.

Не менш широкі можливості використання челеджів як інноваційної технології навчання історії створює використання міжпредметних зв'язків. Так, вивчаючи тему російсько-української війни (2014 – 2023 рр.), здобувачам освіти може бути запропонований такий формат челеджу: здобувачі освіти поділяють на групи і створюють проект-мапу – замальовку, на котрій зображують головні події війни, наступальні операції та схеми контрнаступів в Харківській та Херсонській областях або карти «Країни – союзники України – «Рамштайн»», карти основних битв періоду 2014 – 2023 рр. З цією метою вчитель історії може запропонувати використати здобувачам освіти ментальні карти, як засіб візуалізації навчання історії України. Такий челедж може бути проведений із залученням географічних карт для демонстрації особливостей рельєфу місцевості, кліматичних умов у різних регіонах тощо. Крім того така модель передбачає вже не індивідуальне – а колективне виконання челеджу.

Підвищенню образності засвоєння навчального матеріалу, розвитку креативного мислення, навиків аналізу та систематизації знань сприятиме челедж пов'язаний зі створенням коміксів (намальованих тематичних історій). Наприклад, «Як наші ЗСУ у Мощуні орків гатили», «26 – зачароване число Чорнобаївки», «Контрнаступ ЗСУ у Харківській області», «Нескорений Бахмут», тощо. Формат такого челеджу дозволить здобувачам освіти створити власний мальований проект, в якому необхідно обіграти щойно опановану тему у вигляді яскравої історії.

Однією з форм застосування челеджів є також мережа середовища ТікТок. Здобувачам освіти вчитель може завантажити власний тематичний тікток, створивши відповідний відеоролик - тікток про одну із подій російсько-української війни (2014 – 2023 рр.) та запропонувати здобувачам освіти зробити власний відеоролик-тікток про іншу подію, використавши як заставку пісні український рок-гурту «Spiv bratv». Створення відеоролика – тіктоку може бути організовано у форматі колективної творчої справи. Результат необхідно викласти у мережу та додати відповідний хештег. Саме за хештегом кожен охочий зможе переглянути усі подібні відео та за бажанням долучитися до цієї форми освітньої діяльності. Така форма організації самостійної діяльності на уроці історії та у позанавчальний час є для здобувачів освіти підліткового віку відмінним способом вигади оригінальну ідею, яка захопить однолітків, сприятиме розвитку образного мислення, навиків

комунікації, дозволить творчо підійти до виконання самого завдання. Прикладами тематики для таких тіктоків можуть бути: декламація вірша, присвяченого одній із битв чи військових операцій російсько-української війни (2014 – 2023 рр.), підбір історичних фактів за темою: «Цікаві факти із життя захисників “Азовсталі”», «Головнокомандувач ЗСУ В. Залужний»; створення відеомемів на тему: «Як наше ЗСУ Херсон визволяли», «Як наші завалили «Крейсер Москва»?», «Чорнобаївка – місце сили»; створення власного короткого відеоролика-презентації на тему: «Нескорені міста України», «Місця ганьби орків», тощо.

Запропоновані нами приклади демонструють можливості залучення членджив до освітньої діяльності, однак, будучи новою технологією, результативність якої ще потребує подальших досліджень та апробацій, проблематика її застосування у перспективі залишатиметься однією з найбільш актуальних тем для дослідників – методистів та вчителів-експериментаторів.

Висновки. Особливості сучасних тенденції розвитку освітньої галузі в Україні засвідчує доцільність використання інноваційних технологій навчання історії в українських закладах загальної середньої освіти. Аналіз впливу сучасної масової інтернет-культури на формування та популяризацію серед молоді шкільного віку нових видів та способів самовираження та комунікації доводить, що сучасні школярі покоління «зумерів» та «альфа» потребує залучення нових технологій навчання історії, які б включали в себе вже звичні для молодого покоління формати роботи, серед яких: використання популярних соціальних мереж, мемів, стендапів, скетчів, членджив, тощо. Звернувши увагу на особливості члендживу як феномену масової культури, який знайшов прихильників не лише серед підлітків, а й усього людства загалом та проаналізувавши його сутність, вважаємо, що членджив є доцільним для використання в закладах загальної середньої освіти як інноваційна технологія навчання історії. При цьому необхідно зазначити, що така технологія може бути використана як технологія індивідуального завдання, так і колективної творчої справи, реалізуючи завдання уроку історії безпосередньо, так і завдання внутрішньокурсових та міжпредметних зв'язків при вивченні теми «Російсько-українська війна (2014 – 2023 рр.)». Використання члендживів на уроках історії подальші має досить широкі перспективи, оскільки тематика інноваційності навчання історії є вкрай актуальною у процесі реалізації завдань Нової української школи.

Список використаних джерел та літератури

В Україні випустили марки «Руский военний корабль, іді на**й», які представив автор легендарної цитати. Інформаційне агенство Уніан. [Електронний ресурс]: <https://www.unian.ua/society/marka-rosiyskiy-viyskoviy-korabel-v-ukrajini-viyshla-marka-z-frazoyu-pro-rosiyskiy-viyskoviy-korabel-novini-ukrajini-11783550.html>

Впровадження члендживів як засіб ефективної взаємодії з учнями. На Урок. [Електронний ресурс]: <https://naurok.com.ua/post/vprovadzhennya-chelendzhiv-yak-zasib-efektivno-vzaemodi-z-uchnyami>

Дичківська, І., 2004. *Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник*, Київ: Академвидав.

Дубініна, О., 2012. Використання гумору у педагогічній діяльності, *Вісник НТУУ«КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*, 1(34), 90-93.

Коляда, І., Камбалова, Я., 2022. Використання медійних стендапів у процесі формування правової компетентності та медіаграмотності здобувачів освіти на уроках правознавства, *Інноваційна педагогіка*, 48, т. 1, 88-92.

Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник, 2016. Київ: ЦВП, АУП.

Меми війни: про що жартували українці протягом 2022 року. TIMES.ZT. [Електронний ресурс]: <https://times.zt.ua/memy-viyny-pro-shcho-zhartuvaly-ukraintsi-protiahom-2022-roku/>

Родина Порошенка облилася крижаною водою в естафеті Ice Bucket Challenge. ТСН. [Електронний ресурс]: <https://tsn.ua/politika/rodina-poroshenka-oblilasya-krizhanoyi-vodoyu-v-estafeti-ice-bucket-challenge-366515.html>

Русский военный корабль, иди нах@й – прикордонники Зміїного росіянам. Youtube. [Електронний ресурс]: <https://www.youtube.com/watch?v=LDrFVdms8yk>

Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник, 2004. Київ: А.С.К.

Челендж у ТікТок: ідеї, як мотивувати школярів до навчання. Всеосвіта. [Електронний ресурс]: <https://vseosvita.ua/news/chelendzh-u-tiktok-idei-ia-k-motyvuvaly-shkoliariv-do-navchannia-45525.html>

Як використовувати соцмережі з користю для навчання. 24 Освіта. [Електронний ресурс]: https://24tv.ua/education/yak-vikoristovuvati-sotsmerezhi-koristyu-dlya-ukrayina-novini_n1830938

Як інтегрувати соціальні мережі у навчальний процес. Освіта нова. [Електронний ресурс]: <https://osvitanova.com.ua/posts/3295-yak-intehruvaty-sotsialni-merezhi-u-navchalnyi-protses>

References

Chelendzh u TikTok: idei, yak motyvuvaty shkoliariv do navchannia. Vseosvita. Retrieved from: <https://vseosvita.ua/news/chelendzh-u-tiktok-idei-ia-k-motyvuvaly-shkoliariv-do-navchannia-45525.html>

Dubinina, O., 2012. Vykorystannia humoru u pedahohichnii diialnosti [The use of humor in pedagogical activity], *Visnyk NTUU«KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*, 1(34), 90-93.

Dychkivska, I., 2004. *Innovatsiini pedahohichni tekhnologii: navchalnyi posibnyk [Innovative pedagogical technologies: a study guide]*, Kyiv: Akademvydav.

Koliada, I., Kambalova, Ya., 2022. Vykorystannia mediinykh standapiv u protsesi formuvannia pravovoi kompetentnosti ta mediahramotnosti zdobuvachiv osvity na urokakh pravoznavstva [The use of media stand-ups in the process of formation of legal competence and media literacy of students in legal studies], *Innovatsiina pedahohika*, 48, т. 1, 88-92.

Mediahramotnist ta krytychne myslennia na urokakh suspilstvoznnavstva: posibnyk, 2016. Kyiv: TsVP, AUP.

Memy viiny: pro shcho zhartuvaly ukraintsi protiahom 2022 roku. TIMES.ZT. Retrieved from: <https://times.zt.ua/memy-viyny-pro-shcho-zhartuvaly-ukraintsi-protiahom-2022-roku/>

Rodyna Poroshenka oblylasia kryzhanoiu vodoiu v estafeti Ice Bucket Challenge. TSN. Retrieved from: <https://tsn.ua/politika/rodina-poroshenka-oblilasya-krizhanoyi-vodoyu-v-estafeti-ice-bucket-challenge-366515.html>

Russkyi voennyi korabl, ydy nakh@i – prykordonnyky Zmiinoho rosiianam. Youtube. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=LDrFVdms8yk>

Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnologii navchannia: naukovo-metodychnyi posibnyk, 2004. Kyiv: A.S.K.

V Ukraini vypustyly marky «Russkii voennyi korabl, idi na**i», yaki predstavyy avtor lehendarnoi tsytaty. Informatsiine ahenstvo Unian. Retrieved from: <https://www.unian.ua/society/marka-rosiyskiy-viyskoviy-korabel-v-ukrajini-viyshla-marka-z-frazoyu-pro-rosiyskiy-viyskoviy-korabel-novini-ukrajini-11783550.html>

Vprovadzhennia chelendzhiv yak zasib efektyvnoi vzaemodii z uchniamy. Na Urok. Retrieved from: <https://naurok.com.ua/post/vprovadzhennya-chelendzhiv-yak-zasib-efektivno-vzaemodi-z-uchnyami>

Yak intehruvaty sotsialni merezhi u navchalnyi protses. Osvita nova. Retrieved from: <https://osvitanova.com.ua/posts/3295-yak-intehruvaty-sotsialni-merezhi-u-navchalnyi-protses>

Yak vykorystovuvaty sotsmerezhi z korystiu dlia navchannia. 24 Osvita. Retrieved from: https://24tv.ua/education/yak-vikoristovuvati-sotsmerezhi-koristyu-dlya-ukrayina-novini_n1830938

**INNOVATIONS IN THE STUDY OF THE CONTEMPORARY RUSSIAN-UKRAINIAN WAR IN
EDUCATIONAL INSTITUTIONS: CHALLENGE AS A HISTORY TEACHING TECHNOLOGY**

Ihor Koliada

Doctor of Historical Sciences,
Professor of the Department of Methodology and Methods of Social Sciences,
Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv

Nina Zahrebelna

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Methodology and Methods of Social Sciences,
Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv

Ihor Tseiher

Student,
Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv

Abstract. *The article analyzes publications on innovative education in Ukraine, examines the application of innovative teaching technologies in social disciplines in general and the history of Ukraine in particular. The appropriateness of implementing innovative teaching technologies in accordance with current standards and criteria for assessing the quality of education, including the New Ukrainian School (NUS), is analyzed. The characteristics of innovative teaching methods are examined using widely known trends among modern youth, aiming to explore their potential for application in the field of education. The advantages of implementing these innovative teaching methods are analyzed from the perspective of a competency-based approach to education for learners, in accordance with the standards of the NUS. The necessity of a detailed examination and study of facts and events in contemporary Results. Ukrainian history, particularly the Russian-Ukrainian war, is substantiated. Ways of visualizing and improving learners' motivation in studying these topics are described. The appropriateness of using innovative technologies in studying contemporary Ukrainian history is highlighted. The phenomenon of "challenge" as a popular format for self-expression and communication in the online environment is characterized, and its main features are highlighted with examples. The positive aspects of this format are identified, attention is given to their justification and their alignment with educational standards in Ukraine. The rationale for using challenges in history lessons is argued, using current topics such as the Russian-Ukrainian war as examples. Specific examples of using challenges in the process of studying the contemporary Russian-Ukrainian war in educational institutions are provided, including methodological recommendations for organizing all stages of the lesson using the innovative teaching technology of challenges. Future directions for in-depth study and research of this issue are outlined, aiming to enhance the educational process in educational institutions in Ukraine.*

Key words: *challenge, innovative education, innovative technologies, methods of teaching history.*

***